

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

УДК 336

Вацлавський О. І., Іванова А. М.,
Тернопільський національний економічний університет

СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Значення бюджетного контролю в процесі побудови сильної європейської країни постійно зростає, оскільки він забезпечує успішну реалізацію бюджетної політики держави, процес формування і ефективного використання бюджетних ресурсів в усіх ланках бюджетної системи. Відсутність чіткої організації системи бюджетного контролю тягне за собою неналежне виконання бюджетного законодавства і породжує його численні порушення.

Бюджетний контроль сприяє зміцненню державної бюджетної дисципліни. При цьому більшість науковців загострюють увагу на тому, що бюджетний контроль проводиться державними органами з метою встановлення відповідності вимогам чинного законодавства на підконтрольних об'єктах.

До об'єктів бюджетного контролю, що знаходяться в площині бюджетного процесу відносять: доходи та видатки бюджетів, бюджетні трансферти, боргові зобов'язання держави та органів місцевого самоврядування, доходи та видатки державних і комунальних підприємств, бюджетні програми та державні закупівлі.

Наступним елементом системи бюджетного контролю є його суб'єкти. На думку С. Гусарева, на суб'єкти покладається функціональний обов'язок реалізації контролю за розвитком окремих процесів, подій, здійснення вчинків, що перебувають у сфері правового впливу та в межах компетенції суб'єктів [1, с. 89].

Загальноприйнятими у фінансовій науці суб'єктами бюджетного контролю є: Верховна Рада України, Рахункова палата України, Міністерство фінансів України, Державна аудиторська служба України, Державна фіскальна служба України, Державна казначейська служба України, головні розпорядники бюджетних коштів, органи місцевого самоврядування, громадські організації.

На думку О. Бандурки, здійснення бюджетного контролю відбувається на основі таких принципів: законність; об'єктивність; поєднання публічних та приватних інтересів; розмежування контрольних повноважень; повнота охоплення об'єкта контролю; достовірність інформації; безперервність та систематичність; превентивність контрольних дій; обґрунтованість; плановість та строковість; дієвість, ефективність та результативність; оперативність;

цілеспрямованість; безпосередність; гласність контрольних дій; відповідальність за наслідки контрольних дій [2, с. 67-68]. Зазначені принципи формують комплексне уявлення щодо функціонального призначення бюджетного контролю.

Успішне та ефективне здійснення бюджетного контролю залежить від раціональної класифікації видів його проведення. Тому, ми пропонуємо розрізняти види бюджетного контролю за ознакою характеру відносин, прав та завдань, які виконують контролюючі органи (загальнодержавний, регіональний і муніципальний, спеціалізований, внутрішньоадміністративний, аудиторський та громадський). Загальнодержавний бюджетний контроль реалізується державними органами законодавчої і виконавчої влади. Регіональний і муніципальний бюджетний контроль – це контроль, який проводиться органами місцевого самоврядування. Спеціалізований бюджетний контроль виконується особливими органами та службами, які функціонують у системі бюджетного контролю. Внутрішньоадміністративний бюджетний контроль здійснюється безпосередньо суб'єктами господарювання, які є платниками податків і наповнюють бюджет або використовують бюджетні кошти. Аудиторський контроль є незалежним контролем і реалізується висококваліфікованими фахівцями в галузі фінансового аналізу та контролю. Громадський бюджетний контроль здійснюється громадськими організаціями та окремими громадянами. Наявність розвинутої системи зв'язку влади з громадськістю дозволяє врахувати зауваження і пропозиції у процесі формування і виконання бюджету. Основною запорукою дієвості та ефективності громадського бюджетного контролю є відкритість і гласність бюджетного процесу, забезпечення доступу до інформації про бюджет кожному громадянину.

Наступним елементом системи бюджетного контролю є форма його здійснення. Формами бюджетного контролю виступають такі сторони виявлення змісту цього контролю, які пов'язані з часом здійснення контрольних дій. Тому варто виокремлювати три форми бюджетного контролю: попередній (превентивний), поточний і наступний (ретроспективний) контроль.

Основою контрольної діяльності виступають методи, які використовуються при проведенні контрольних заходів. Жодна система контролю, в тому числі і система бюджетного контролю, не може існувати без відповідних методів здійснення контрольних заходів. На нашу думку, варто виділяти чотири основні методи контролю, за допомогою яких можна найбільш точно оцінити стан об'єктів, що підлягають бюджетному контролю, а саме: інспектування, моніторинг, експертиза та фінансовий аудит.

Отже, усі вищезгадані елементи системи бюджетного контролю перебувають у тісній взаємодії та доповнюють один одного, саме це дозволяє зробити систему більш дієвою, яка б відповідала сучасним реаліям здійснення бюджетного контролю.

Література

1. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти : монографія / за ред. С. Д. Гусарева. – Київ : Знання, 2005. – 375 с.
2. Бандурка О. М. Фінансове право : підручник / за ред. О. М. Бандурки. – Харків : Екограф, 2015. – 496 с.

УДК 339

Войцешин В. П.,

Тернопільський національний економічний університет

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ЗА ІСНУЮЧОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КОН'ЮНКТУРИ

Трансформація світової економіки в ХХІ ст. сприяла підвищеному розвитку міжнародної торгівлі, що виявилось і в рості експорту, що є одним із основних її елементів.

Якщо розглядати суть експорту, то варто зазначити, що під ним слід розуміти товари та послуги, що продаються закордонній країні чи країнам [1].

Експорт є важливим індикатором розвитку не лише виробництва продукції, але і її якості та загально визнаності при міжнародній співпраці держав. Не виключенням є і Україна, де експорт, особливо при перебігу інтеграційних процесів (вступ в Світову Організацію Торгівлі (СОТ) у 2008 р. та початок входження в Європейський Союз (ЄС) з 2014 р.), є об'єктом постійного аналізу та фактором економічного зростання.

Якщо говорити про показникове вираження експорту, то воно стосується: по-перше, – його поточного розвитку, що втілюється в фактичній вартості експорту за певний період (рік); по-друге, – зміні в майбутньому, зокрема через використання для прогнозування кількох минулих проміжків часу, що виражає експортний потенціал через порівняння його прогнозних та фактичних значень за допомогою різноманітних методів математичного моделювання.

Експортний потенціал, як агрегований індикатор розвитку експорту в державі, є коефіцієнтом, що ілюструє відношення прогнозованого експортного потоку ($\sum E_{II}$) до фактичного його рівня ($\sum E$) за певний період часу (кілька років, десятиріч тощо) [2, с. 166-167]:

$$IEП = \frac{\sum E_{II}}{\sum E} \quad (1).$$

У формулі (1), запропонованій в роботі науковців Вахіда А. та Аббаса Ш., експортним потоком будемо вважати вартість експорту товарів, прогнозний та фактичний рівень якої в Україні, що відображений за результатом існуючої економічної кон'юнктури (вступу до СОТ у 2008 р., фінансово-економічної кризи 2008-2010 рр., військово-економічної кризи, що почалася з кінця 2013 р.,